

MODEL M KOT PRIMER DOBRE PRAKSE NA PODROČJU ZAPOSLOVANJA MLADIH

Monika Rajšp, Darija Lorbek, Anita Hrast,

IRDO – Inštitut za razvoj družbene odgovornosti

Preradovičeva ulica 26, 2000 Maribor

<http://www.irdo.si/>

monika.rajsp@irdo.si; darija.lorbek@irdo.si; anita.hrast@irdo.si

Matej Kosi

Karierni center Univerze v Mariboru

Slomškov trg 15, 2000 Maribor

<http://kc.um.si/>

matej.kosi@uni.si

Povzetek: V prispevku predstavljamo program Model M, katerega osnovni cilj je spodbujanje mladih k načrtovanju lastne kariere in izboljšanju njihovih zaposlitvenih možnosti. Program je pod okriljem projekta Maribor 2013 - Evropska prestolnica mladih leta 2012 zasnoval IRDO – Inštitut za razvoj družbene odgovornosti. V letu 2013 je inštitut IRDO program tudi pilotno izvedel za 26 brezposelnih mladih iz Podravja (Maribor, Ptuj in okolica). V letu 2014 je inštitut IRDO v sodelovanju z Univerzo v Mariboru – Kariernim centrom ta program še nadgradil. Program sta tako uspešno zaključili že dve generaciji visoko izobraženih mladih brezposelnih (leta 2013 je bilo teh 26, leta 2014 pa 38), ki so s pridobljenim znanjem in izkušnjami povečali svojo konkurenčnost na trgu dela. Ustvarjanje ustreznega podpornega okolja predstavlja pomemben dejavnik, da mladi lahko uresničujejo svoje ideje in prispevajo svoj delež k boljši družbi.

Ključne besede: brezposelnost mladih, Model M, fundacija, so-delo, izobraževanje, družbena odgovornost, podjetništvo, nevladništvo, iskanje zaposlitve, IRDO, Maribor, Ptuj, Slovenija

MODEL M AS A GOOD PRACTICE ON INCREASING YOUTH EMPLOYABILITY

Abstract: This paper presents the program Model M, whose primary goal is to encourage young people to plan their own careers and improve their employment opportunities. The IRDO – Institute for the Development of Social Responsibility created the program in the framework of project Maribor 2013 – European capital of youth. In 2013 IRDO institute implemented this programme as a pilot project for 26 unemployed youngsters with B.S. degrees in Podravje region (Maribor, Ptuj and surroundings). In 2014 IRDO Institute in collaboration with University of Maribor – Career centre upgraded this programme. So, the programme has already been completed two generations of highly educated young unemployed people (in 2013 26 and in 2014 38 of them), who acquired new knowledge and experience to enhance their competitiveness on the labour market. Creating a proper supporting environment provides a significant factor for young people helping them realize their ideas and make their contribution to a better society.

Keywords: youth unemployment, Model M, foundation, co-working, education, social responsibility, entrepreneurship, NGO-s, search for job, IRDO, Maribor, Ptuj, Slovenia

1. Uvod

Spodbujanje mladih k načrtovanju lastne kariere je ena od možnosti za zmanjšanje brezposelnosti med mladimi. To lahko dosežemo z različnimi ukrepi in programi, vendar tega ne moremo doseči na silo. Omogočiti jim moramo dostop do tega, kar potrebujejo za izvedbo svoje ideje, in jim pomagati pri težavah, ki lahko nastanejo pri tem. K reševanju problema brezposelnosti med mladimi aktivno pristopajo tudi nevladne organizacije, ki s svojimi programi in projekti mladim omogočajo uresničevanje njihovih idej, pridobivanje praktičnih izkušenj in znanj, ki jih potrebujejo za uspešno izvedbo projektov in za delovanje poslovnih subjektov.

2. Predstavitev programa Model M¹

Ime Model M je projekt dobil iz ideje, da so mladi (M), ki bi lahko postali modeli (model) uspeha. Tako je nastal projekt Model M. Model torej zato, da pokažemo, da so mladi lahko uspešni. M zato, ker je bila osnovna ideja pomagati mladim v Mariboru (M). A projekt je postal toliko zanimiv tudi za druge, tako, da smo ga že v pilotni izvedbi razširili tudi na Maribor in Ptuj z okolico. Morda v prihodnjih letih naredimo še Model L, kot nadgradnjo projekta za generacije, ki so že šle skozi projekt Model M, pa želijo še nekoliko več...

V letih 2012 in 2013 se je torej projekt imenoval »MODEL M« - Pilotni model kariernega usposabljanja in svetovanja za večjo zaposljivost mladih«. V letu 2014 smo ga preimenovali v »MODEL M 2014« - Karierno usposabljanje in podjetništvo za mlade (Poletno-jesenska šola 2014). Model M je praktični primer programa, ki vodi brezposelne mlade z univerzitetno izobrazbo z različnih področij k uspešnemu zaposlovanju v podjetjih in nevladnih organizacijah ali pa k uspešni samozaposlitvi. Pilotni model je Inštitut za razvoj družbene odgovornosti (v nadaljevanju IRDO) začel izvajati v letu 2013 v okviru projekta Evropska prestolnica mladih Maribor 2013, predhodno pa je leta 2012 v okviru istega programa pripravil vse za njegovo izvedbo. Leta 2014 je bil program vsebinsko nadgrajen v sodelovanju s Kariernim centrom Univerze v Mariboru.

Ciljna skupina so bili ves čas projekta mladi v starostni skupini med 26 in 30 let, z univerzitetno stopnjo izobrazbe, ki smo jim skozi projekt želeli približati podjetništvo ter delovanje nevladnega sektorja in možnosti aktivnega iskanja zaposlitve.

Bistvo programa Model M je bil izdelati model uspešne samozaposlitve posameznika ali pridobitve njegove zaposlitve drugje. Oblikovali smo program, v katerem mladi aktivno oblikujejo lastne kariernne cilje, ob tem pa pripravijo, glede na svoje želje in možnosti, še poslovni načrt za lastno podjetje oz. nevladno organizacijo, ali pa karierni načrt za aktivno in inovativno iskanje zaposlitve. Osnova programa je bilo podajanje nekaj teoretskih vsebin, predvsem pa praktičnih nasvetov sodelujočih strokovnjakov in podjetnikov ter lastna ocena udeležencev o svojih kulturnih, družbenih in psihosocialnih potencialih.

V okviru projekta si je IRDO prizadeval, da bi udeleženci samostojno, a vendar v soodvisnosti z drugimi, iskali zaposlitvene in poslovne priložnosti, pri katerih bi lahko kompetentno nudili svoje znanje in izkušnje.

2.1. Model M 2013 »Pilotni model kariernega usposabljanja in svetovanja za večjo zaposljivost mladih«

Namen projekta je bil pripraviti model za izdelavo lastnega kariernega načrta mladih brezposelnih diplomirancev s pomočjo praktičnih nasvetov različnih strokovnjakov ter na podlagi vrednotenja lastnih kulturnih, socialnih in psihosocialnih potencialov.

Cilj programa je bil opolnomočiti posameznika za samostojno iskanje lastnih potencialov in priložnosti ali kompetentno ponujanje lastnega znanja in izobrazbe na trgu dela.

Projekt Model M je zasnoval in izpeljal IRDO v sodelovanju z Zavodom Republike Slovenije za zaposlovanje, sofinancirala pa ga je tudi Mestna občina Maribor v okviru projekta Evropska prestolnica mladih Maribor 2013. Izvedba programa je trajala 3 mesece, skupaj v obsegu 104 ur.

¹ Poglavlje je povzeto po poročilu Model M 2013 – Pilotni model kariernega usposabljanja in svetovanja za večjo zaposljivost mladih in nadgradnja programa v letu 2014. Celotno poročilo je dostopno na: <http://www.irdo.si/images/model-m-2014-predstavitev.pdf>

K sodelovanju je bilo povabljenih preko 100 mladih, po uvodnem dvodnevem Modulu 1 pa so se udeleženci lahko odločili, ali bodo nadaljevali s programom ali ne. Od prvotno prijavljenih 32 mladih je program končalo 26 udeležencev, 4 so se v času izvajanja programa zaposlili, 2 pa sta že pred tem zapustila program iz osebnih razlogov.

Program je vključeval uvodni dvodnevni Modul 1, se nadaljeval s trodnevnim Modulom 2 in nato so sledila tedenska skupinska srečanja posameznih skupin, ki so se oblikovale po uvodnem modulu. Udeleženci so bili glede na svoje interese uvrščeni v eno od treh skupin: A-podjetniki, B-nevladne organizacije in C-aktivni in inovativni iskalci zaposlitve. Poslušali so predavanja podjetnikov in strokovnjakov iz prakse, delali vaje in domače naloge, ki so bile tudi ocenjene. V času trajanja programa so udeleženci obiskali tudi nekaj primerov dobrih praks (podjetja in nevladne organizacije), se udeležili odmevnejših dogodkov na področju podjetništva in inovacij ter se družili s predavatelji in organizatorji. Največ časa so udeleženci morali vložiti v pripravo končnega izdelka: karierni ali poslovni načrt, pri čemer so lahko izkoristili tudi individualno svetovanje. Končne izdelke je ocenila ocenjevalna komisija, ki je poslušala tudi zagovore pripravljenih končnih izdelkov. Program se je za udeležence zaključil z zaključnim posvetom, kjer so bili predstavljeni končni izdelki in podeljene nagrade za najboljše izdelke v posamezni skupini.

Udeleženci so ob koncu izobraževanja prejeli potrdilo o uspešnem zaključku programa, priporočilo za zaposlitev ter simbolna sponzorska darila. Dobili so tudi e-priročnik s celotnim učnim gradivom.

Končni rezultat pilotnega modela je spodbuden. Dosežen je bil 72% uspeh, saj se je za 18 udeležencev, od skupno 25, zaposlitvena situacija izboljšala. S tem pa je IRDO dobil tudi nov zagon za pripravo in izvedbo programa za naslednje generacije udeležencev projekta Model M.

2.2. Model M 2014 »Karierno usposabljanje in podjetništvo za mlade«

V jesenskem obdobju leta 2014 je potekala izvedba nadgradnje programa *Model M 2014 Karierno usposabljanje in podjetništvo za mlade*. V projekt sta se kot partnerja vključila Univerza v Mariboru (Karierni center) in Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (OS Maribor in OS Ptuj), sofinancirala pa ga je tudi Mestna občina Maribor.

V Model M 2014 se je vključilo 39 mladih, 1 oseba je program zapustila, uspešno pa ga je zaključilo 38 mladih. Program je trajal 2 meseca, v skupnem številu 127 ur. Tako kot prva generacija udeležencev projekta Model M, je tudi druga generacija t.i. modelov poslušala predavanja strokovnjakov iz prakse, se udeleževala podjetniških dogodkov, obiskala primere dobrih praks ter se družila s predavatelji in sponzorji. Nadgradnjo so predstavljale vsebine Kariernega centra Univerze v Mariboru, ki je udeležencem omogočil reševanje številnih osebnostnih testov in drugih testov, s katerimi so preverjali lastne karierne in podjetniške usmeritve. Teste so udeleženci označili kot koristne pri oblikovanju svojih poslovnih in kariernih načrtov.

Udeleženci programa Model M 2014 so prav tako ob individualnem svetovanju pripravljali končne izdelke, ki so jih predstavili ocenjevalni komisiji in na zaključnem posvetu, kjer so najboljši poslovni in karierni načrti prejeli simbolična darila sponzorjev. Vsi udeleženci programa so dobili potrdilo o uspešno zaključenem izobraževanju.

3. Analiza zadovoljstva s programom usposabljanja v okviru projekta Model M²

Projektna skupina oz. izvajalci projekta so ob zaključku posameznega Model-a M med udeleženci izvedli raziskavo o zadovoljstvu s programom in podanimi vsebinami. Raziskava je bila v obliki spletne ankete, na katero odgovarjajo udeleženci obeh generacij Model M. V raziskavi so poleg udeležencev programa Model M lahko sodelovali tudi drugi mladi iz območja Maribora in Ptuja, vendar so ti izpolnili le del raziskave, ki se je navezovala na možnosti in razvoj podjetništva in nevladništva v mestu, medtem ko so del o programu Model M izpustili.

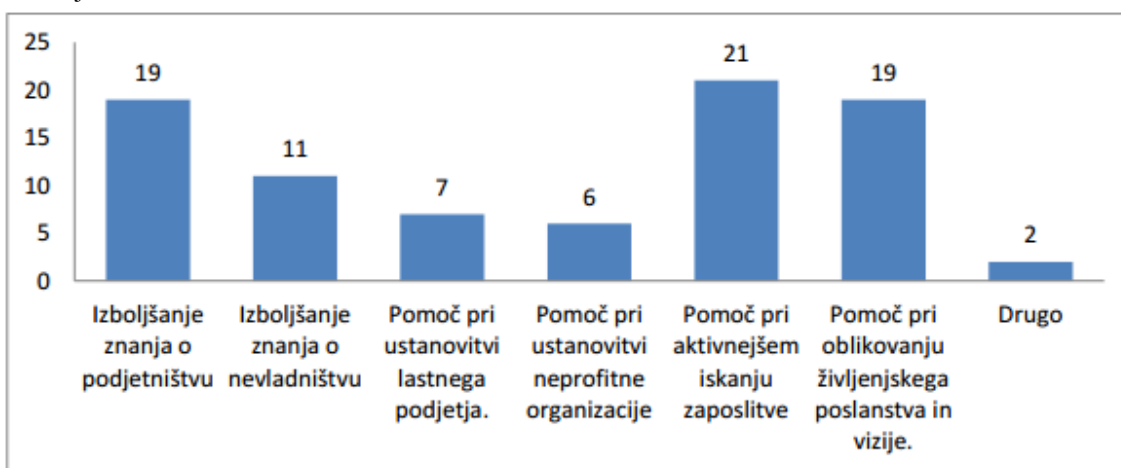
² Poglavlje je povzeto po poročilu o raziskavi: Raziskava o podpornem okolju za razvoj podjetništva in nevladništva mladih, ki je v celoti dostopno na: <http://www.um.si/univerza/medijsko-sredisce/novice/Strani/novice.aspx?p=988>

Namen raziskave je bil, med udeleženci programa Model M, generacij 2013 in 2014, ugotoviti stopnjo njihovega zadovoljstva z izvedenim programom, predloge za spremembe oz. izboljšave ter željo po nadgradnji programa. V nadaljevanju predstavljamo povzetek analize obeh generacij programa Model M, glede na njihovo zadovoljstvo s programom usposabljanja v okviru projekta Model M.

V raziskavi je sodelovalo 56 mladih, starih od 15 let do 35 ali več. 36 anketirancev je bilo udeležencev programa Model M, od tega 12 iz leta 2013 in 24 iz leta 2014.

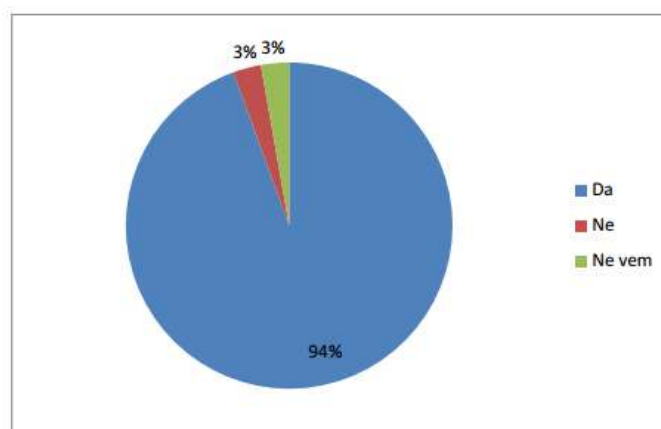
Anketirani udeleženci programov usposabljanja so bili z izvedbo programa v celoti zadovoljni. Ocenjujejo, da so z udeležbo v programu usposabljanja največ pridobili na področju razvoja svojih osebnih potencialov, samozaupanja in ustvarjalnosti. Prav tako ocenjujejo, da jim je program zelo pomagal pri okrepitvi in razrešitvi socialnih in podjetniških mrež. Zelo zadovoljni so bili tudi s predavatelji.

Mnenje sodelujočih o prednostih usposabljanja prikazuje slika 1. Največ anketiranih udeležencev meni, da jim je vključitev v program usposabljanja pomenila pomoč pri aktivnejšem iskanju zaposlitve, pomoč pri oblikovanju življenjskega poslanstva in vizije ter izboljšanje znanja o podjetništvu. Nekaj jih je izpostavilo dejstvo, da so v času trajanja programa izboljšali znanje o nevladništvu, dobili pomoč pri ustanovitvi lastnega podjetja oz. organizacije.

Slika 1: Mnenje sodelujočih - prednosti programa

Program bi drugim mladim brezposelnim priporočalo 94% anketiranih udeležencev programa, kar prikazuje slika 2.

Slika 2: Priporočilo programa usposabljanja mladim brezposelnim

Anketirani udeleženci so podali predloge za nadgradnjo programa Model M. Dve tretjini anketiranih udeležencev je bilo zadovoljnih z obsegom (številom ur) usposabljanja in so mnenja, da lahko ostane v tem obsegu. Od tega jih je polovica mnenja, da bi morali obstoječe število ur izvesti v daljšem časovnem obdobju.

Nadaljevalni program bi po mnenju vprašanih moral vsebovati več prakse in igranja vlog, več individualnega svetovanja, bolj specifična predavanja, pilotno izvedbo poslovne ideje v praksi, pisanje projektov, dejansko organizacijo in izvedbo dogodkov, dodelitev mentorja.

74 % vprašanih je predlagalo uvedbo 2. letnika izvajanja programa.

Vprašani vidijo možnosti za razvoj podjetništva in nevladništva v mestu ob hkratnem spodbujanju gospodarstva in dajanju več možnosti mladim, da uresničijo svoje ideje (dodelitev prostorov v brezplačno uporabo, manjši prispevki za ustanovitev s.p.-ja ipd.). Mladi pogrešajo tudi večjo informiranost glede aktualnih razpisov na trgu dela.

4. Pomembne ugotovitve in izhodišča za nadgradnjo programa Model M

Opravljen raziskava o podpornem okolju za razvoj podjetništva in nevladništva mladih nam daje kar nekaj izhodišč za nadgradnjo programa Model M in razvoj podjetništva in nevladništva mladih. Smiselno bi bilo razmisliti o možnostih za nadgradnjo programa Model M »od ideje do izvedbe«. Model M 2013 je bil pilotni model, ki je bil namenjen kariernemu usposabljanju in svetovanju za večjo zaposljivost mladih, Model M 2014 se je kot nadgradnja osredotočal na karierno usposabljanje in podjetništvo za mlade. V obeh primerih so mladi pripravljali svoje poslovne oz. karierne načrte, ki so jih nekateri že prenesli v prakso, mnogi pa še ne.

Največkrat se jim je ustavilo pri iskanju prostora za delovanje, pomanjkanju finančnih sredstev za zagon poslovne ideje, ali pa so preprosto izgubili motivacijo, da bi uresničili svoj potencial. Del izgube motivacije lahko pripišemo temu, da mladi pri uresničevanju svojih idej potrebujejo podporno okolje. V času trajanja programa je bilo podporno okolje ves čas intenzivno prisotno, medtem ko po zaključku programa izgubijo občutek podpore, četudi jim je ta nudena tudi po programu. To pomeni, da na mlade v veliki meri vpliva tudi skupinska motivacija, druženje, medsebojno spodbujanje in nasveti, pa tudi podporno okolje v regiji in državi, socialna in gospodarska gibanja ipd..

Nadgradnjo programa Model M bi tako lahko predstavljal delovni prostor, kjer bi po zaključku programa (ali pa tudi vmes) mladi lahko uresničevali svoje poslovne načrte. Delovni prostor bi bil namenjen vsem udeležencem programa, hkrati pa bi udeleženci obdržali delovno motivacijo, ki jo pridobijo tekom usposabljanja.

Ker so mladi izrazili tudi željo po mentorjih, bi se lahko povezali z organizacijami, ki izvajajo mentorski program ali oblikovali lastnega iz vrst svojih članov.

Prav tako se tukaj kažejo dobre možnosti za povezovanje s podobnimi organizacijami, ki imajo na voljo prostore, kjer posamezniki lahko delajo v obliki coworking centrov oz. prostorov. Mladi, ki bi skozi program odkrili svoje potenciale, bi se lahko za izvedbo poslovne ideje povezali s podjetniškimi inkubatorji in start up-i. Poznavanje možnosti delovanja v coworking centrih oz. prostorih bi mnogim mladim pomagalo pri odločitvi o zagonu lastne ideje. Spodbudno delovno okolje je lahko prednost pri uspešnosti delovanja posameznika in uresničevanju njegovih potencialov.

Pri izvajanju nadgradnje projekta lahko vidno vlogo odigra tudi občina, ki ima pregled nad praznimi prostori v svoji lasti. Prazne in neuporabljene prostore bi mladi lahko uporabili za izvajanje svojih dejavnosti. Za začetek bi lahko bila najemna minimalna in bi se po določenem časovnem obdobju spremenila glede na uspešnost poslovanja. S tem bi mladi dobili tudi več zaupanja v organe odločanja in mestu dodali živahnost.

5. Sklepne misli

Ne moremo trditi, da mladi ne želijo delati in da se brezposelnosti med mladimi ne da zmanjšati. Mladi imajo veliko energije, ki jo v današnjih časih usmerjajo v pisanje prošenj za delo, reševanje svojega socialnega položaja ipd. S tem ne koristimo razvoju posameznika, niti družbi. Zato moramo stremeti k aktivnostim in

ukrepom, ki bi mladim pomagali k ustvarjanju novih delovnih mest, saj bi to prineslo veliko dobrega, tako v načinu razmišljanja kot v načinu življenja. Mladim moramo omogočiti dostop do virov (prostor, finančna sredstva, socialna mreža idr.), s katerimi bodo lažje uresničili svojo idejo, željo in potencial. Povezovanje in sodelovanje sta tako pomembna dejavnika pri oblikovanju nove in boljše družbe. Oblika povezovanja in skupnega dela, ki mladim zagotavlja tako moralno kot finančno podporo pod skupno streho so t.i. co-working centri, ki jo vidimo kot nadgradnjo programa Modela M; tako bi dosegali še boljše rezultate na področju zaposlovanja mladih. Vsekakor pa je ob zagotavljanju infrastrukture tovrstnim programom potrebno zagotoviti tudi večletno vsebinsko spremljanje razvoja mladih in jim nuditi svetovalno podpro pri vstopu na trg dela, podjetništva in nevladništva. S tem bo opravljen velik del družbene odgovornosti za zagotavljanje osebnih in poslovnih uspehov mladih ljudi ter tako uspešnosti pomembnega dela naše družbe in naše prihodnosti.

Viri in literatura:

1. Končno poročilo o izvedbi projekta »MODEL M« - Pilotni model kariernega usposabljanja in svetovanja za večjo zaposljivost mladih«. Maribor, Inštitut IRDO 2012 in 2013.
2. Končno poročilo o izvedbi projekta »MODEL M 2014« - Karierno usposabljanje in podjetništvo za mlade (Poletno-jesenska šola 2014). Maribor, Inštitut IRDO in Univerza v Mariboru, Karierni center, 2014.
3. Model M 2013 - Pilotni model kariernega usposabljanja in svetovanja za večjo zaposljivost mladih in nadgradnja programa v letu 2014. Anita Hrast, Darija Lorbek, Matjaž Mulej. Inštitut IRDO, 2014. Dostopno na: <http://www.irdo.si/images/model-m-2014-predstavitev.pdf>;
4. Raziskava o podpornem okolju za razvoj podjetništva in nevladništva mladih. Univerza v Mariboru in Inštitut IRDO, 2014. Dostopno na: <http://www.um.si/univerza/medijsko-sredisce/novice/Strani/novice.aspx?p=988>
5. Promocijska in druga vsebinska gradiva o projektu Model M v letih 2012, 2013 in 2014. Arhiv inštituta IRDO.